

OBSAH

<i>Miloslav Chytráček – Ondřej Chvojka – Jan John – Jan Michálek, Halštatský kultovní areál na vrchu Burkovák u Nemějic – Hallstattzeitliches Kultareal am Berg Burkovák bei Nemějice</i>	183–217
<i>Miroslav Králík – Ondřej Chvojka, Trasologické poznámky k zlomkům keramických plastik z Burkováku u Nemějic – Trassologische Bemerkungen zu den Fragmenten von Keramikplastiken vom Berg Burkovák bei Nemějice, Südböhmen</i>	217–222
<i>Gilles Pierrevelcin, Ke studiu dálkových kontaktů v pozdní době laténské – Contribution à l'étude des contacts à longue distance à LT finale</i>	223–253
MATERIALIA	
<i>Lenka Kovačiková, Příspěvek k poznání výživy a hospodářského zázemí neolitického sídliště v Černém Volu, okr. Praha-západ – The sustenance and farming facilities of the Neolithic settlement at Černý Vůl, Central Bohemia</i>	254–264
<i>Miroslav Dobeš – Milan Zápotocký, Sídliště raného až staršího eneolitu v Hřebčích, okr. Kladno. Příklad dlouhodobě otevřeného pravěkého objektu – Eine früh- bis altäneolithische Siedlung in Hřebeč, Mittelböhmen als Beispiel für ein langfristig verwendetes urgeschichtliches Objekt</i>	265–284
<i>Karel Nováček – Libor Petr, Praepositura in solitudo: Ostrovská cella Baštiny (Teslín) a archeologie nejmenších řádových založení – Praepositura in solitudo: The Ostrov cell of Baštiny (Teslín) and the archaeology of the smallest monastic foundations</i>	285–302
DISKUSE	
<i>Nada Profantová, Kultura s keramikou pražského typu a problém šíření slavinity do střední Evropy. K článku Florina Curty – The Prague-type pottery culture and the problem of diffusion of Slavinity into central Europe. On the article by Florin Curta</i>	303–330
<i>Andrej Pleterski, The inventing of Slavs or inventive Slavs? O ideovém světě a způsobu bydlení starých Slovanů – The Inventing of Slavs or Inventive Slavs? About the Ideological and Dwelling System of the Old Slavs</i>	331–336
<i>Felix Biermann, Kommentar zum Aufsatz von Florin Curta: Utváření Slovanů (se zvláštním zřetelem k Čechám a Moravě) – The Making of the Slavs (with a special emphasis on Bohemia and Moravia), Archeologické rozhledy 60 – Komentář k článku Florina Curty: Utváření Slovanů (se zvláštním zřetelem k Čechám a Moravě), Archeologické rozhledy 60</i>	337–349

NOVÉ PUBLIKACE

- kv*, Slavomil Vencl ed. – Jan Fridrich: Archeologie pravěkých Čech 2. Paleolit a mezolit (Praha 2007) 350–355
- ps*, Slavomil Vencl ed. – Jan Fridrich: Archeologie pravěkých Čech 2. Paleolit a mezolit (Praha 2007) 355–357
- Petr Květina*, Norman Yoffee: Myths of the Archaic State: Evolution of the Earliest Cities, States and Civilizations (Cambridge – New York 2005) 358–360
- Jan Kypka*, Andreas Heege Hrsg.: Töpferöfen – Pottery kilns – Fours de potiers. Die Erforschung frühmittelalterlicher bis neuzeitlicher Töpferöfen (6.–20. Jh.) in Belgien, den Niederlanden, Deutschland, Österreich und der Schweiz (Basel 2007) 360–364
- Aleš Káčerik*, Douglass W. Bailey: Prehistoric Figurines. Representation and corporeality in the Neolithic (New York 2005) 364–366
- A. Bartošková*, I. Boháčová – L. Poláček Hrsg.: Burg – Vorburg – Suburbium. Zur Problematik der Nebenareale frühmittelalterlicher Zentren. Internationale Tagungen in Mikulčice 7 (Brno 2008) 366–371
- Jan Kypka*, Dějiny staveb 2008. Sborník vybraných referátů z konference v Nečtinech konané ve dnech 28. 3.–30. 3. 2008 (Plzeň 2008) 371–372
- L. Jiráň*, Václav Furmánek – Klára Marková: Včelince. Archív dávnej minulosti (Nitra 2008) 372
- Jan Kypka*, Gerson H. Jeute – Jens Schneeweiß – Claudia Theune Hrsg.: aedificatio terrae. Beiträge zur Umwelt- und Siedlungsarchäologie Mitteleuropas. Festschrift für Eike Gringmuth-Dallmer zum 65. Geburtstag (Rahden/Westf. 2007) 373–375
- Miloš Čížmář*, Katharina Kalsar: Die mittel-La-Tène-zeitliche Siedlung von Michelndorf, Niederösterreich (Wien 2008) 375–376
- Vladimír Salač*, Frederike Koch Hrsg.: Bronzezeit. Die Lausitz vor 3000 Jahren (Kamenz 2007) 376–377
- Zuzana Bláhová-Sklenářová*, Hana Talli Hlubučková a kol.: Archeologie a stavaři (Praha 2008) 377–378
- mj*, Virtuální průvodce Langweilovým modelem Prahy – Virtual guide of the Langweil's model of Prague (2009) 378–379
- jk*, Donat Wehner: Die frühgeschichtliche Seehandelsplatz Wolin und sein Umland. Eine Studie zu Zentrum und Peripherie (Neumünster 2007) 379–380

Halštatský kultovní areál na vrchu Burkovák u Nemějic

Hallstattzeitliches Kultareal am Berg Burkovák bei Nemějice

Miloslav Chytráček – Ondřej Chvojka – Jan John – Jan Michálek

Článek shrnuje informace o kultovním areálu doby halštatské na vrchu Burkovák u Nemějic v jižních Čechách. Je věnován zejména analýze nalezených keramických zlomků a fragmentů hliněných plastik. Po kompletní revizi autoři vyčlenili 21 základních typů a několik dalších variant. Celkový počet dnes dochovaných plastik z Burkováku, včetně zlomků keramických nádob, je 1855. Většina z plastik představuje symboly slunce, části záprahu, napodobeniny šperků nebo předmětů z organických látek. Některé motivy měly významné postavení i v náboženských představách předcházející doby popelnicových polí; keramické předměty z Burkováku prozrazují vazbu na symboly této epochy. Svým početním zastoupením je soubor plastik z Burkováku ve střední Evropě výjimečný, nejbližší paralely k lokalitě autoři shledávají u venetských svatyní v severových. Itálii. Aktivita v lokalitě lze datovat do Reineckových stupňů Ha C2-D2, příp. Ha D2/3. Závěr článku tvoří přehled dokladů soudobého osídlení v okolí Burkováku, které jsou zatím poměrně nečetné.

doba halštatská – kultovní areál – hliněné plastiky – náboženská symbolika – jižní Čechy – Burkovák u Nemějic

***Ritual site from the Hallstatt Culture on Burkovák Hill near Nemějice.** The article summarises information on a ritual site dating to the period of the Hallstatt culture and located on Burkovák Hill near Nemějice in Southern Bohemia. It focuses on the analysis of finds of ceramic fragments and fragments of clay sculptures. After a thorough examination of the finds, the authors identified 21 basic types and several additional varieties. The total number of extant sculptures from Burkovák to date, including the fragments of ceramic vessels, is 1855. The majority of the sculptures are symbols of the sun, parts of a yoke, and imitation jewellery or objects made of organic material. Some of the motifs held strong significance also in the religious beliefs of the preceding period of the Urnfield culture; the ceramic objects from Burkovák reveal a link to symbols from that period. The assemblage of sculptures from Burkovák is unique in Central Europe for its size, and the authors see the closest parallels to this site in the Venetian shrines in Northern Italy. Activity at this site can be dated to Reinecke's schema periods Ha C2-D2, or perhaps Ha D2/3. The article closes with an overview of evidence of contemporary settlement in the area surrounding Burkovák, of which there is relatively little thus far.*

Hallstatt period – ritual site – clay sculptures – religious symbols – Southern Bohemia – Burkovák near Nemějice

MILOSLAV CHYTRÁČEK, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i., Letenská 4, CZ-119 01 Praha
chytracek@arup.cas.cz

ONDŘEJ CHVOJKA, Jihočeské muzeum, Dukelská 1, CZ-370 51 České Budějovice; chvojka@muzeumcb.cz

JAN JOHN, Katedra archeologie, Fakulta filozofická ZČU, Sedláčkova 15, CZ-306 14 Plzeň; jjohn@kar.zcu.cz

JAN MICHÁLEK, Nádražní 120, CZ-397 01 Písek; janmichalek@email.cz

Trasologické poznámky k zlomkům keramických plastik z Burkováku u Nemějic

Miroslav Králík – Ondřej Chvojka

Příspěvek navazuje na předchozí článek o nálezech z halštatského kultovního místa na vrchu Burkovák u Nemějic, z něhož mj. pochází i rozsáhlá kolekce keramických plastik. Cílem je prozkoumání povrchu těchto plastik z náhodně vybraného vzorku z hlediska paleodermatoglyfiky, jejich předběžné posouzení z hlediska fragmentace, vlastností keramické hmoty a stop na povrchu předmětů.

doba halštatská – Čechy – hliněné plastiky – trasologie – paleodermatoglyfika

Trasological notes on fragments of ceramic sculptures from Burkovák Hill near Nemějice, Southern Bohemia. *The contribution is linked to the preceding article on finds from the Hallstatt cultic area on the peak of Burkovák near Nemějice, from which an extensive collection of ceramic sculptures also comes. The aim of this contribution is the examination of the exterior of these sculptures from a paleodermatoglyphic perspective, and a preliminary assessment of these from the point of view of fragmentation, the properties of the ceramic material, and marks on the exterior of the objects.*

Hallstatt period – Bohemia – clay sculpture – trasology – palaeodermatoglyphics

ONDŘEJ CHVOJKA, Jihočeské muzeum, Dukelská 1, CZ-370 51 České Budějovice; chvojka@muzeumcb.cz
MIROSLAV KRÁLÍK, Přírodovědecká fakulta MU, Ústav antropologie, Kotlářská 2, CZ-611 37 Brno
MirekKralik@seznam.cz

Ke studiu dálkových kontaktů v pozdní době laténské

Contribution à l'étude des contacts à longue distance à LT finale

Gilles Pierrevelcin

Příspěvek k bádání o laténské civilizaci v chronologických stupních LT C2 až LT D se zakládá na analýze 17 typů artefaktů, které lze jako doklady dálkových kontaktů rozpoznat na základě studia archeologické literatury. Tato část je doplněna metodologickými úvahami především o užití map rozšíření nálezů a o problémech souvisejících s podobnými studii. Ve druhé části je důraz položen na vztahy mezi Čechami a Galii. Studium indikátorů dálkových kontaktů umožnilo rozpoznat význam některých výjimečných lokalit (např. Bibracte, Manching, Stradonice). Byl konstatován jednak význam mince jako početně nejhojněji zastoupeného indikátoru, jednak role některých lokalit, především oppid, v Čechách zejména Stradonice.

pozdní doba laténská – dálkové kontakty – oppida – Galie – střední Evropa

On the study of long-distance contacts in the Late La Tène period. This contribution to research on the La Tène civilization in the chronological degrees LT C2 to LT D is based upon the analysis of 17 types of artifacts which can be defined as evidence of long-distance contacts on the basis of a study of archaeological literature. This part is supplemented with methodological considerations regarding primarily the use of distribution maps and the problems connected with similar studies. In the second part, emphasis is placed on relations between Bohemia and Gaul. The study of indicators of long-distance contacts made it possible to identify the importance of some exceptional localities (e.g. Bibracte, Manching, or Stradonice). Both the significance of coins – as the most abundant indicator represented – and the role of some localities (mainly oppida), especially Stradonice in Bohemia, were established.

Late La Tène period – long-distance contacts – oppida – Gaul – Central Europe

GILLES PIERREVELCIN, 5 boulevard Wilson, F-67000 Strasbourg; gilles_pierrevelcin@hotmail.com

Příspěvek k poznání výživy a hospodářského zázemí neolitického sídliště v Černém Volu, okr. Praha-západ

Lenka Kovačiková

Práce se zabývá rekonstrukcí živočišné složky neolitického zemědělství v lokalitě Černý Vůl (okr. Praha-západ) na základě osteologických dat. Detailní pozornost je věnována způsobům a míře využití hospodářských zvířat v období LnK a StK. Získaná archeozoologická data z obou období jsou statisticky porovnávána. V textu je posuzován také význam lovu volně žijících zvířat v této lokalitě.

archeozoologie – neolit – zemědělství – živočišná produkce – výživa – střední Čechy

The sustenance and farming facilities of the Neolithic settlement at Černý Vůl, Central Bohemia.
The work focuses on the reconstruction of livestock units of Neolithic farming in the locality of Černý Vůl (Prague-West distr.) on the basis of osteological data. Detailed attention is paid to the methods and extent of the use of livestock in the LBK and STK periods. Archaeozoological data obtained from both periods are statistically compared. The importance of hunting wild animals in this locality is also assessed in the text.

archaeozoology – Neolithic – farming – livestock production – sustenance – Central Bohemia

LENKA KOVAČIKOVÁ, Laboratoř archeobotaniky a paleoekologie, Přírodovědecká fakulta JČU, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice; lena7853@yahoo.com

Sídliště raného až staršího eneolitu v Hřebči, okr. Kladno Příklad dlouhodobě otevřeného pravěkého objektu

Miroslav Dobeš – Milan Zápotocký

Počáteční stadium eneolitu patří na území Čech k obdobím nálezově silně podprezentovaným. Stále tedy má význam pracovat i s nedostatečně dokumentovanými materiály – což je případ nálezového souboru z Hřebče, lokality z jihozáp. výspy středočeské sídelní ekumeny. Soubor, získaný patrně z větší jámy-hliníku, je pozoruhodný nejen z hlediska kvality a četnosti, ale i chronologickým rozsahem, zahrnujícím období od pozdně lengyelského horizontu po počátek baalberského stupně kultury nálevkovitých pohárů, resp. závěrečný stupeň michelsberské kultury (ca 4400/4300 – 3900/3800 BC cal.). Jde zjevně o další příklad dlouhodobě zanášovaných objektů, příp. terénních muld.

Čechy – eneolit – lengyelská kultura – jordanovská kultura – michelsberská kultura – kultura s nálevkovitými poháry

Early Eneolithic settlement in Hřebč, Central Bohemia. An example of a long-term open prehistoric feature. *The initial stage of the Eneolithic period is a period much under-represented on Bohemian territory. It therefore makes sense to continue working even with insufficiently documented materials – which is the case with the find assembly from Hřebč (distr. Kladno), a site on the south-western edge of the Central Bohemian settlement ecumene. The assembly, collected apparently from a larger clay-pit, is noteworthy not only in terms of quality and number, but also in terms of chronological scope, covering the period from the Bohemian Late Lengyel to the Late Michelsberg/Early Funnel Beaker culture (ca. 4400/4300 – 3900/3800 BC cal.). This is evidently an example of long-term siltation of features, or low ground terrain, as shown in similar situations from Bohemia and Moravia.*

Bohemia – Eneolithic – Late Lengyel – Jordanów Culture – Michelsberg Culture – Funnel Beaker Culture

MIROSLAV DOBEŠ, Archeologický ústav AV ČR, v.v.i., Letenská 4, CZ-118 01 Praha 1; dobes@arup.cas.cz
MILAN ZÁPOTOCKÝ, Archeologický ústav AV ČR, v.v.i., Letenská 4, CZ-118 01 Praha 1; zapotocky@arup.cas.cz

Praepositura in solitudo: Ostrovská cella Baštiny (Teslín) a archeologie nejmenších řádových založení

Karel Nováček – Libor Petr

Probošství Baštiny založil ostrovský klášter v předhusitském období v odlehlé části souvislého brdského lesa. Studie, jež vychází z povrchového průzkumu zaniklé lokality v r. 2008, zkoumá vnitřní uspořádání a zázemí tohoto svébytného monastického areálu a porovnává výsledky se stavem poznání závislých mnišských domů malého rozsahu v západní Evropě.

klášterní dependence – benediktýni – povrchový průzkum – palynologie – Brdy – pozdní středověk

Praepositura in solitudo: The Ostrov cell of Baštiny (Teslín) and the archaeology of the smallest monastic foundations. *The Baštiny Priory was founded by the Ostrov monastery in the pre-Hussite period in an outlying part of an extended forest in the Central Bohemian Uplands of Brdy. This study, which is based on a surface survey, examines the internal arrangement and the background of this unique monastic site and compares the results with the state of knowledge of small monastic houses in other parts of Europe.*

monastic dependencies – Benedictines – survey – palynology – Brdy forest – Late Middle Ages

KAREL NOVÁČEK, Katedra archeologie FF ZČU v Plzni, Sedláčkova 15, CZ-306 14 Plzeň, knovacek@kar.zcu.cz
LIBOR PETR, Katedra archeologie FF ZČU v Plzni, Sedláčkova 15, CZ-306 14 Plzeň, LiborPetr@seznam.cz

Kultura s keramikou pražského typu a problém šíření slavinity do střední Evropy

K článku Florina Curty

Nada Profantová

Polemicky zaměřená stať na základě nepočetných písemných a početnějších archeologických pramenů spojuje šíření kultury s keramikou pražského typu s přesunem gentes, později nazývaných především Venedi a Sklavini, do střední Evropy. Prameny ukazují na jejich kontinuitu s pozdějším raně středověkým osídlením z doby, kdy již písemné zprávy na území Čech dokládají přítomnost Slovanů, konkrétně Bohemanů/Čechů, a naopak na diskontinuitu s předchozím osídlením mladšího stupně doby stěhování národů, tradičně spojovaným s Germány. Nálezy z území Slovanů (Avarů, Gepidů, Bavorů ad.) neprezentují symbolicky vyjadřovanou „identitu“; archeolog provádí vždy unikátní interpretaci komplexu hmotných a písemných pramenů; v soustavném interpretačním kruhu se vytváří horizont smyslu, v němž lze rozpoznávat a vydělovat fakta.

etnicita – slavinita – kultura s keramikou pražského typu – raný středověk – střední Evropa – polozemnice – hřebeny

The Prague-type pottery culture and the problem of diffusion of Slavinity into central Europe. On the article by Florin Curta. This polemically written text, based on scanty data from written sources and on more abundant archaeological evidence, links the propagation of Prague-type pottery culture (henceforth PTPC) with the advance of the gentes, referred to later especially as Venedi and Sclavini, into central Europe. Our sources point to their continuity with later early medieval settlement from the times when written sources attest to the presence of Slavs, in particular Bohemani or Czechs, on Bohemian territory. On the other hand, a discontinuity with the preceding settlement of the later stage of the Migration period, traditionally ascribed to Germanic population groups, may be observed. Finds from the territory of the Slavs (Avars, Gepids, Bavarians, etc.) do not represent a symbolically expressed „identity“. Archaeology always carries out a case-by-case interpretation of the complex of material and written sources; a „horizon of sense“, in which facts may be discerned and singled out, thus emerges in a systematic interpretational circle.

ethnicity – Slavinity – Prague-type pottery culture – Early Middle Ages – Central Europe – sunken-floored hut – combs

The inventing of Slavs or inventive Slavs? O ideovém světě a způsobu bydlení starých Slovanů

Andrej Pleterski

Autor nastiňuje ideologický systém starých Slovanů, který byl základem územních jednotek (žup), skýtajících lidem jejich identitu. Dále popisuje rozvinutý systém přípravy pokrmů, jenž se objevil v 7.–8. stol. na Balkáně jako nový fenomén, odlišující se od systému starousedlíků. Stále ještě neexistuje lepší vysvětlení než závěr, že lidé, kteří tyto odlišné postupy užívali, sami sebe nazývali Slovany.

raný středověk – Slované – identita – kuchyňská kultura – keramika

The inventing of Slavs or inventive Slavs? About the ideological and dwelling system of the Old Slavs.
The author presents the ideological system of the Old Slavs, which was used as the basis for comprehensive territorial units (župe), which gave the people their identity. The complex cooking system is also described. This appeared in the Balkans in the 7th and 8th centuries as a new system that was quite different from the previous system. There is still no better explanation for its appearance than that it was established by the people who named themselves Slavs.

Early Middle Ages – Slavs – identity – cooking-culture – pottery

ANDREJ PLETERSKI, Inštitut za arheologijo ZRC SAZU, Novi trg 2, SI–1000 Ljubljana; pleterski@zrc-sazu.si

**Kommentar zum Aufsatz von Florin Curta:
Utváření Slovanů (se zvláštním zřetelem k Čechám a Moravě) –
The Making of the Slavs (with a special emphasis on Bohemia
and Moravia), Archeologické rozhledy 60**

Felix Biermann

Der Beitrag kommentiert den Aufsatz von Florin Curta in der Archeologické rozhledy 60 und die Grundthese des Forschers, die Bezeichnung „Slawen“ sei eine Konstruktion der Byzantiner für ganz unterschiedliche Gruppen im Norden ihrer Reichsgrenzen. Unter Rückgriff unter anderem auf archäologische Forschungsergebnisse im nördlichen westslawischen Raum wird diese These kritisch betrachtet.

frühe Slawen – Keramik des Prager Typs – ethnische Gruppen – Dendrochronologie

Comments on the article of Florin Curta: The Making of the Slavs (with a special emphasis on Bohemia and Moravia), Archeologické rozhledy 60. The paper comments F. Curtas article in Archeologické rozhledy 60 and the author's basic thesis, the term „Slavs“ would be a Byzantine construction for different groups in the North of the borders of the Empire. Using amongst others archaeological results from the north western Slavic territories this thesis is considered critically.

early Slavs – Prague type pottery – ethnic groups – dendrochronology

FELIX BIERMANN, Humboldt-Universität zu Berlin, Lehrstuhl für Ur- und Frühgeschichte, Hausvogteiplatz 5–7, 10117 Berlin; biermanf@geschichte.hu-berlin.de